

DEN NORSKE KIRKE

Hamar biskop

Nyttårsmottakelse 2011

Godt nytt år!

Takk for all god innsats i tjenesten i 2010, til menneskers gavn og Gud til ære .

Jeg vil fokusere på en kirkenøkkel som har skapt historie og som fortsatt preger Den norske kirke i dag. Hadde ikke sokneprest Øystein Hovden hatt kirkenøkkelen til Vang kirke 19. mars 1961, så hadde norsk kirkehistorie sett annerledes ut. Vi vet at mange andre sa nei i den tida som var så avgjørende i forhold til ordinasjon av kvinner. Men sokneprest Øystein Hovden sa ja og det åpnet for at det var i Vang kirke biskop Kristian Schjelderup kunne vigsle Ingrid Bjerkås som den første kvinne til prest i Den norske kirke.

Det er ikke uvesentlig hvem som har fellesskapets nøkler, og hva slags tanker de har de som holder i dem; om de åpner eller lukker.

I forbindelse med diskusjonen om kvinnelige prester satt Kristian Schjelderup her inne på kontoret og skrev i 1955 om at kirkelig orden og tradisjon ”må aldri stå hindrende i veien for det som med livets egen rett bryter på”.

”det som med livets egen rett bryter på”

Det handler om å være åpen for forandring. Ha bevissthet om at vi kan bære med oss fordommer og tenkemåter som må endres og slipes. Evangeliet utfordrer oss til enhver tid til årvåkenhet på dette.

Vi står i dag på en avstand på 50 år og betrakter det som skjedde den gangen. Det er interessant å se hvordan det ble argumentert. Vi må medgi at det var ikke den bibelske begrunnelse som var de dominerende argument. Bibeldebatten gikk høyt og det ble framført ulike fortolkninger og bibelsyn. For de som gikk inn for kvinner i prestatjenesten og for de kvinnene som var rede til å bli prester, var det nok slik at de både så bibeltekstene og livet i nytt lys og kjente at tida var overmoden for det ”som med livets egen rett bryter på”.

Lektor i teologi ved Aarhus Universitet, Anders Klostergaard Petersen, sier det slik i en kronikk i Kristelig Dagblad nylig:

Blandt de kriterier, en religion må bedømmes på, er evnen til at etterleve almensamfundets standarder. Det gjelder både i forhold til det omgivende samfund og til den interne teologiske drøftelse.

Han påpeker videre at selv om det ikke er bibelsk hjemmel for ordningen med kvinner i prestatjenesten, har en på et tidspunkt besluttet å gå mot tradisjonen. Han sier at

.. det innebærer, at den senere tradisjon tilkjennes en tanke og handlefrihet i forholdet mellom aktuell forståelse og fortidige skrifter. Denne friheten må vi som kirke forvalte i dialog med samtiden.

Klostergaard Petersen skriver:

Et aktuelt eksempel på forholdet mellom religiøse grupperes bogstavelige læsning af religiøst autoritative skrifter og honorering af det omgivende samfunds standarder drejer sig om et muligt ritual for vielse af homoseksuelle.” (Kronikk Kristeligt Dagblad 9. des. 2010)

Det er det som er den heteste debatten i Den danske kirke for tiden, og jeg skal ikke ta den debatten opp i dag. Men jeg vil ved inngangen til et jubileumsår for kvinners prestedtjeneste i vår kirke, minne hverandre på at det som har vært med å åpne evangeliet, latt det få konkrete konsekvenser for mange mennesker opp gjennom historien, ikke utelukkende er bibelordet, men Helligåndens gjerning blant alminnelige folk, i *almensamfundet* som danskene sier, slik at ”*det som med livets egen rett bryter på*” kan skje fyllest i det menneskelige samfunn.

Jeg vil utfordre til nysgjerrighet på evangeliet, på åpenhet i forhold til det som bryter seg vei i allmennsamfunnet, i verden. Kirken må være åpen for stadig nye forhold som skal frigjøre og skape.

Kongen hadde som tema for sin nyttårstale:

”Bli større som menneske!” – og sa:

- Vi skal handle modig og gjøre det vi tror er rett. Da vokser vi som mennesker. Da vokser vi som nasjon.

Og jeg vil føye til: Da vokser vi som kirke.

I årene etter kirkens kulturmelding ”Kunsten å være kirke”, har det vært økt kirkelig fokus på fagfeltet kultur. Kirken har valgt å revitalisere og utvide sin satsing på kultur og vi er så heldig at vi ved hjelp av friske midler fra staten har fått ansatt kulturrådgivere. Nysatsingen skjer med kunnskap om at kirken i århundrer har vært en av samfunnets viktigste kulturformidlere og tradisjonsbærere.

Bevaring og utvikling av kultur er et klassisk verdispørsmål, og opplevelser knyttet til kunst og kultur handler om størrelser kirken er mer enn fortrolige med. Kulturopplevelse handler om tilstedeværelse, overgivelse og menneskelighet som trenger tid og rom og verdighet i form av ro og omgivelser. Dette er kirken god på, og nettopp derfor er det viktig at kirken tar del i kulturlivet. Vår nye kulturrådgiver Rune Holme sier det slik:

- Kultur er viktig, ikke minst fordi dens mange uttrykk gir mennesker noe som vi ikke har andre kilder til og den ikke skal verken begrunnes eller ha nytteverdi. Den skal ikke avkreves noen ytre mening eller funksjon, og må heller ikke tolkes, forklares eller reduseres til et minste felles multiplum for å ha kraft.

Utfordringen er å slippe til kulturuttrykk og la de stå utolkede, la hver enkelt finne sin glede og sine opplevelser i møte med kunst som ikke har et endelig definert budskap.

Jeg har stor forventning til at kirken i tida framover skal videreutvikle og utfolde arbeidet med ulike kulturuttrykk. Vi er heldig å ha mange gode kirkemusikere som trofast står i sin tjeneste. Jeg håper at ikke minst de vil oppleve det inspirerende med økt kirkelig satsing på kultur.

Jeg ser fram til at kirken skal videreutvikle kunst og kultur gjennom det vakre og skjønne, men håper at økt kultursatsing også vil gi plass for uttrykk som utfordrer på og berører livets sammensatthet.

I vinduet her i stua på bispedømmesenteret står et lite juletre i metall. Det sølvfargede og snøhvite treet med stjerne i toppen er en gave fra Ivian og Iskandar, to flyktinger fra Irak som jeg møtte nå ved juletider. De inviterte meg til sitt lille hjem på asylmottaket i Ringsaker for å fortelle sin historie om livet som kristne i Mosul i Irak. Det er ei tung beretning om å tilhøre en minoritet, som stadig blir færre på grunn av utrenskninger og trusler. Det er sterkt å høre hvordan de strever for at norske myndigheter skal tro på og vektlegge at de er kristne.

Disse to gir ansikt til de som blir forfulgt for sine kristne tro, historier som flimrer forbi oss i aviser, på skjerm og i radio. Nå i jula har vi sett og hørt fra angrepene på kristne i Egypt, noe som er opprørende og som vi må protestere mot. Jeg er glad for at politiske og religiøse ledere har profilert tydelig avstandstaken til hendelsene. Midt i tragedien varmer det å høre hvordan Pope Shenouda, den koptisk ortodokse kirkelederen i Egypt, i sin julehilsen fokuserer på Guds kjærlighet og fred som favner alle. Hans hilsen inspirerer både kristne og muslimer til å stå sammen mot vold og forsøk på å splitte folket i Egypt. Pope Shenouda viser hvordan religiøst lederskap kan være med å skape fred.

For de som er asylanter er venteperioden vanskelig. Mange, som de kristne fra Irak, har kunnskap om at de vil bli trakassert, forfulgt og muligens verre ting hvis de blir returnert. Dette er en stor psykisk påkjenning for de i venteperioden. For dem er ikke frivillig retur et alternativ, og de fokuserer ikke på denne muligheten, da de kjenner konsekvensene ved å returnere som kristne til hjemlandet.

Den kristne minoriteten i Irak har vært offer for en rekke angrep fra ekstreme grupper siden 2003. Under et angrep mot en kirke i Bagdad i oktober ble over 50 mennesker drept. Mange kristne flykter fra volden som er rettet mot dem. Det er alvorlig for det religiøse mangfoldet at den kristne befolkningen i Irak er redusert fra omtrent 1 million i 2003 til 500,000 i dag. De fleste har flyktet til naboland. På bakgrunn av at kristne minoriteter i Irak, spesielt fra Bagdad og Mosul, blir forfulgt, har Tyskland og Frankrike innvilget asyl for disse. Så har ikke skjedd i Norge. Norge har vært restriktive. Det er å håpe at retningslinjene for hvordan UDI og UNE skal behandle disse asylantene blir endret slik at de kan følge praksisen i Tyskland, Frankrike og andre Schengen land.

Dette ville bety mye for kristne asylsøkerne fra Irak spesielt, men også fra Eritrea og Etiopia, som er en voksende gruppe blant asylantene.

Jeg vil også løfte fram de papirløse flyktingene, særlig de papirløse med barn. Det er å håpe at disse får erfare at det finnes et rom for humanitet i spennet mellom den hittil strenge norske tilnærmingen og de mer humanitære løsningene som er valgt i flere andre land.

Så over til et annet tema: Arbeidet med ny kirkeordning. Det er mange forhold som skal avklares i løpet av forholdsvis kort tid. Eksempelvis skal det avgjøres om vi fortsatt skal ha to arbeidsgivere, og en må se på forhold rundt inndeling og organisering av kirkens forvaltningsorganer. På Kirkemøtet i høst ble det gjort klart av statsråd Rigmor Aasrud, at grunnlovsendringer som vedrører kirkens forhold til staten skal behandles våren 2012, og at det allerede må gjøres visse tilpasninger i Kirkeloven som følge av dette. Grunnlovsendringene vil tre i kraft med en gang, noe som innebærer at konsekvenser for Kirkeloven må til Kirkemøtet til høring allerede våren 2011. De større endringene kommer på kirkemøtene 2012, 2013 og 2014.

De valgte kirkelige råd vil ha stor påvirkning på hvordan vår framtidige kirke skal utformes. Derfor vil jeg sterkt oppfordre til å styrke valgdeltakelsen på de kirkelige valg til høsten! Det er viktig at de som velges har hjerte for ei lovforankret folkekirke. Ei folkekirke med tydelig tilstedeværelse i lokalsamfunn og i menneskers liv med alt det innebærer av glede og sorg. Ei kirke som folk flest kjenner seg igjen i.

Avslutningsvis vil jeg gi et lite glimt fra bispevigsling av Kaarlo Kalliala i Turku, Finland, nå på trettendedag jul. Det var en sterk opplevelse av å tilhøre den verdensvide kirke. Det var representasjon fra Russland, El Salvador, Ingermannsland og de nordiske landene. Det var representanter fra ulike kirkesamfunn og selvsagt fra lokalmenighetene i bispedømmet. Jeg hadde også gleden av å bli kjent med Irja Askola, biskopen av Helsinki, som er den første kvinne som er biskop i Finland, vigslet i fjor høst. (Finland har hatt kvinner i prestatjenesten siden 1988.)

Det er utrolig sterkt å møtes på tvers av landegrenser og kirker, og sammen undre seg over magien til stjernen som førte til Betlehem, til Jesusbarnet. Stjernen viste veien til Gud som ble menneske og gikk inn i våre kår og slik åpenbarer Guds eget vesen, kjærligheten som når sitt høydepunkt i hengivelsen for andre.

Jeg vil avslutte med å lese fra profeten Jesaja 52,7:

*Hvor fagert det er
når den som bringer gledesbud,
kommer løpende over fjell,
melder fred og bærer godt budskap,
forkynner frelse og sier til Sion:
«Din Gud er konge!»*

Lykke til med 2011! Lykke til med forvaltningen av fellesskapets nøkler!
Lykke til med å være nysgjerrig på evangeliet! Lykke til med å stå i kallet, med
formidlinga av evangeliet og oppdagelse av evangeliets vei i almennsamfunnet, i verden!